

**ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО - ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ
ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У
СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ.**

Вінницький національний технічний університет

аспірант Гречановська О.В.

У статті розглядається вплив театрального мистецтва на формування культурологічної компетентності студентів технічних ВНЗ, надаються приклади та аналіз творчих робіт студентів.

В статье рассматривается влияние театрального искусства на формирование культурологической компетентности у студентов технических ВУЗ, даются примеры и анализ творческих работ студентов.

In the article is examined the influence of theatrical skill on the formation of culture competence in the students of technical higher educational institutions, examples and analysis of the creative work of students are given.

Актуальність.

На сьогоднішньому етапі становлення нашої держави освіта переживає нелегкі часи, адже під час всесвітньої кризи свою кризу переживає і освіта. Однією з проблем є формування культурологічної компетентності у студентів вищих технічних навчальних закладів. Розвиток різноманітних технологій, комп'ютиризація поглинає культурний розвиток студентської молоді та їх близьке «спілкування» з мистецтвом.

Діяльність людини, зокрема й засвоєння будь – яких знань, умінь і навичок, складається з конкретних дій, операцій, що їх виконує людина. Виконуючи ці дії, розмірковуючи над їх виконанням, усвідомлюючи потребу в них та оцінюючи їх важливість для себе або для суспільства, людина тим самим розвиває компетентність в тій чи іншій життєвій сфері [1,с.17].

Основна частина.

Єдиного визначення поняття «компетентність» немає.

Базовий термін «компетентність» є похідним від слова «компетентний», який означає:

- ✓ Володіючий компетенцією.
- ✓ Знаючий, обізнаний в своїй області [2].

За визначенням експертів країн Європейського союзу поняття «компетентність» слід розглядати як здатність застосовувати знання та вміння ефективно й творчо в міжособистісних стосунках - ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях. Компетентність - поняття, що логічно походить від ставлення до цінностей та від знань до умінь [3].

Під компетентністю людини педагоги вважають спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок та ставлень, що їх набувають у процесі навчання, вони дозволяють людині визначати, тобто ідентифікувати і розв'язувати, незалежно від контексту (від ситуації) проблеми, характерні для певної сфери діяльності [1, с.17].

Згідно з означенням автора О.М. Панкратової, *культурологічна компетентність* – це поєднання знань про культуру в широкому та вузькому понятті слова, які дозволяють намалювати, створити цілісну картину світу та вказати значення навчальної дисципліни для уточнення цієї картини, яка дозволяє визначити місце людини в світі та способи які дозволять змінити світ з урахуванням отриманих знань [4].

Культурологічна компетентність – є могутнім засобом, який розроблений для вирішення деякого кола питань, які можуть виникати у студентів не лише під час навчання, а й під час влаштування на роботу. Адже кваліфікований працівник – це не лише професіонал своєї справи, а й культурнообізнана особистість. З ціллю формування культурологічної компетентності студентів у технічних ВНЗ потрібно проводити багато позааудиторних заходів. Позааудиторна робота є найбільш ефективною.

Розглянемо один із засобів формування культурологічної компетентності – театральне мистецтво.

Мистецтво багатофункціональне і згідно твердженню В. Л. Петрушенка включає в себе такі функції: естетичну, компенсаторну, надихаючу, комунікативну, функцію передбачення, гедонізму (насолоди), інформаційну, пізнавально-еврестичну, перетворюючу, художньо-концептуальну, виховну [5, с.195].

Термін «мистецтво» позначає особливу сферу людської життєдіяльності, де проявляється людська здатність створювати особливий світ артефактів (штучних речей), що мають художню природу. Мистецтво найбільш яскраво, виразно, але в той же час інтимно – особистісно інтегрує людину в світ людського буття, людської історії, людського життєвого досвіду та надає можливість сприйняти цей досвід індивідуально неповторно [5, с.191].

Одним із самих давніх видів мистецтва є театральне мистецтво.

Театр (від грец. – theatron – місце для глядачів, видовище) – вид мистецтва, що художньо освоює дійсність через дію, що її виконують актори на очах у глядачів: ефект «живої дії», присутності на сцені реальних людей з усіма їх властивостями та характеристиками надзвичайно високий. У театрі акт творчості (створення образу актором) протікає на очах у глядача, при тому кожного разу унікально та неповторно, на відміну, наприклад, від книги чи фільму, які можна передивлятися та перечитувати знову; ця миттєвість надає театру особливої близькості до реалій життя [5,с.211].

Театр у всі часи був для культурних народів великою цінністю, яка мала незвичайне моральне, культурне і громадське значення як школа, що безпосередньо давала масам все те, що придбали життя, наука і знання. Чим світліші часи, чим буйніший розгін і розквіт національного життя, тим більше з'являється матеріалу для драматичної творчості, яка стає найвірнішим дзеркалом почувань, ідей та змагань, якими громадянство в даний час жило [6].

Театр – синтез багатьох мистецтв, зокрема живопису, архітектури, музики, вокалу, танцю тощо. Об'єднавчу щодо всіх мистецтв функцію в театрі виконує література. Тому особливо важливо залучати студентів до цього виду мистецтва, адже під час відвідування театру вони не лише збагачуються духовно, а й навчаються аналізувати той чи інший твір мистецтва. Після кожного відвідання театру студенти пишуть відгуки на переглянутий твір, висловлюють свою думку, вони виступають у ролі критиків. Важливими у формування культурологічної компетентності є перегляди творів української класики, адже примусити прочитати той чи інший твір студента, який намагається опанувати технічну спеціальність практично неможливо і сприйняття прочитаного не буде мати бажаного ефекту.

Якщо науково-теоретичне мислення, проникаючи глибоко в суть об'єкта, що вивчається, водночас відокремлює людину від безпосередньої дійсності, то мистецтво зближує її з цією дійсністю. Художній образ зберігає конкретність чуттєвих властивостей і ознак об'єкта, який пізнає.

На думку Лесі Українки, мистецтво, а не наука, вчить нас сприймати і відображати навколишній світ з об'єктивно притаманними йому конкретно-чуттєвими ознаками і властивостями, оцінювати цей світ у відповідності з характером його впливу на органи чуття людини. Жодна викладка, жодна наука не дають нам живого образу, який ми могли б любити або ненавидіти, благословляти або проклинати [7, с.73].

Тому написання відгуків та рецензій на переглянутий спектакль, добровільне відвідання театру має не лише педагогічний вплив але й культурологічний, розвиваючи творчу уяву, студент намагається оцінити постановку зі сторони свого бачення. Ось який відгук написав студентка першого року навчання Павлюк О.І. гр. 5Б-08 після відвідання спектаклю «Лісова пісня» по драмі – феєрії Лесі Українки:

«Я завжди використовую нагоду відвідати театр, отримати величезний позитивний заряд енергії від тієї гостинної атмосфери, аури, що

там перебуває. Цього разу я мала щастя побувати на прем'єрі вистави «Лісова пісня», в основі якої лежить драма-феїрія Лесі Українки. Постановник спектаклю та актори, на мою думку, якнайкраще відобразили на сцені події, переживання та почуття героїв. Актори, що зіграли головні ролі дуже вміло, професійно, а основне дуже реально запевнили мене в дійсності відносин між персонажами. Чудово підібрані костюми відображали пластику, чіткі рухи, тендітні постані танцюристів. А спец ефекти та гучна, потужна музика, освітлення просто вражає, ніби телепортує тебе інший світ, повний казкових створінь, непояснювальних явищ.

Взагалі, використання всіх явищ, що використовується при постановці спектаклю створюють неабияку картину, що вражає, приємно вражає та захоплює цілком і повністю.»

Аналізуючи цей відгук, ми можемо побачити, що під час перегляду спектаклю студентка не лише сприймала текст, який промовляли актори, а намагалася оцінити гру акторів, використання сценічних ефектів та оформлення сцени. Під час такого аналізу студенти зможуть самостійно оцінювати та аналізувати ту інформацію, яку в наш час їм надає телебачення та різні інформаційні засоби, вони навчаться вирізняти справжнє мистецтвом та відсіювати непотрібну інформацію, трактувати твори як вітчизняних так і зарубіжних класиків у вірному форматі. Адже така практична робота є творчим розвитком особистості.

Форми, способи та сфери прояву творчості в діяльності особистості пов'язані з формуванням загальнолюдської культури, а розвиток культури суспільства обумовлений мірою творчого підходу особистості до власної діяльності. Проблема творчості водночас є проблемою полікультурної особистості, прояву її особистісних сил і можливостей [1, с.69].

Найважливішою особливістю театрального мистецтва є те, що спектакль як художня цілісність остаточно формується під безпосереднім впливом

глядача. Перебуваючи в залі, він не лише сприймає твір мистецтва, а й певною мірою бере участь у його творенні.

Висновки.

Отже, театральне мистецтво безпосередньо має значний вплив і є одним із засобів формування культурологічної компетентності студентів технічних ВНЗ, сприяє їх творчій уяві, залучає до високого мистецтва. Процес формування компетентного спеціаліста являється однією з основних проблем педагогіки. Тому практичні роботи, над якими працюють студенти аналізуючи переглянутий твір допомагають висловлювати свою думку щодо того чи іншого твору чи автора, навчають бути послідовними в своїх роздумах. Адже культурологічна компетентність – це є той стержень навколо якого формується професіоналізм кваліфікованого працівника.

Література.

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики/Під заг. ред. О.В. Овчарук. –К.: «К.І.С.», 2004. – 112с.
2. Словарь иностранных слов. М., 1983. 608с.
3. Андреев А. Знания или компетенция? // Высшее образование в России: Научно-педагогический журнал.- 2005.- № 2. - С. 3-12.
4. Панкратова О.М. Культурологическая компетентность учителей и ее формирование в системе взаимодействия ИПК ПРО и гимназии № 65 [pier.ulstu.ru / semnar / archive / 29 report.dok](http://pier.ulstu.ru/semnar/archive/29report.dok)
5. Етика та естетика: Навчальний посібник / За ред. В.Л. Петрушенко. – Львів: Видавництво «Новий світ - 2000», 2008, - 304с.
6. Історія української культури / За загал. ред. І. Крип'якевича. – 3-є вид., К.: Либідь, 2000. – 656с.

7. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища шк., 2004. – 422с.